

УДК 378.147:33

Ю. О. Гайдученко

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

© Гайдученко Ю. О., 2015

<http://orcid.org/0000-0001-6299-0597>

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.34163>

У статті аналізуються проблеми врахування індивідуальних особливостей та потенційних можливостей майбутніх економістів. Визначається роль професорсько-викладацького колективу у створенні сприятливих умов для самореалізації студентів у вищому навчальному закладі. Визначається поняття самореалізація. Дається характеристика категорії педагогічні умови. Стверджується, що для самореалізації обов'язково необхідно враховувати індивідуальні особливості студента. Говориться про необхідність індивідуалізації навчального процесу і вищої школи, що сприятиме розвитку та удосконаленню психолого-фізіологічних задатків студента. Визначається індивідуалізація процесу навчання як організація навчального процесу навчання, під час якої враховуються індивідуальні відмінності студентів, рівень їх здібностей до навчання та самореалізації. Виділяються аспекти індивідуального підходу. Вважається за потрібне проводити анкетування для визначення індивідуальних особливостей студентів. Доводиться, що викладач власним прикладом діє на аудиторію, викликає у студента довіру та налаштовує на творчу самореалізацію. Показується значення для реалізації індивідуального підходу науково-дослідницької роботи, яка допомагає розкрити здібності кожного студента та підібрати відповідні методи для ефективного формування професійної компетентності майбутніх економістів.

Ключові слова: самореалізація, самоосвіта, самостійна творча діяльність, педагогічні умови, індивідуальний підхід.

Гайдученко Ю. А. Реализация индивидуального подхода к обучению и самореализация студентов экономических специальностей.

В статье анализируются проблемы учета индивидуальных особенностей и потенциальных возможностей будущих экономистов. Определяется роль профессорско-преподавательского коллектива в создании благоприятных условий для самореализации студентов в высшем учебном заведении. Определяется понятие самореализация. Дается характеристика категории педагогические условия. Утверждается, что для самореализации обязательно необходимо учитывать индивидуальные особенности студента. Говорится о необходимости индивидуализации учебного процесса и высшей школы, что будет способствовать развитию и совершенствованию психолого-

физиологических задатков студента. Определяется индивидуализация процесса обучения как организация учебного процесса обучения, при которой учитываются индивидуальные различия студентов, уровень их способностей к обучению и самореализации. Выделяются аспекты индивидуального подхода. Считается необходимым проводить анкетирование для определения индивидуальных особенностей студентов. Доказывается, что преподаватель собственным примером действует на аудиторию, вызывает у студента доверие и настраивает на творческую самореализацию. Показывается значение для реализации индивидуального подхода научно-исследовательской работы, которая помогает раскрыть способности каждого студента и подобрать соответствующие методы для эффективного формирования профессиональной компетентности будущих экономистов.

Ключевые слова: самореализация, самообразование, самостоятельная творческая деятельность, педагогические условия, индивидуальный подход.

Gaiduchenko I. Implementation of individual approach to learning and self-realization of students of economic specialties.

This article analyzes the problems and take account of the individual characteristics of potential future economists. The role of the teaching staff to create favorable conditions for self-realization of students in higher education. Defines self-realization. Describes the categories pedagogical conditions. It is alleged that for self-realization must necessarily take into account the individual characteristics of the student. Said about the need for individualization of the learning process and higher education to facilitate the development and improvement of psychological and physiological traits of the student. Determine the individualization of the learning process as the organization of educational process of training, during which captured individual differences of students, their level of education and ability to self-realization. There are aspects of an individual approach. It is necessary to conduct surveys to determine the individual characteristics of students. It is proved by example that a teacher has on the audience, causing the student confidence and sets the creative self-realization. Showing to the achievement of individual approach for research that helps to reveal the abilities of each student choose appropriate and effective methods for formation of professional competence of future economists.

Key words: self-realization, self, independent creative activity, pedagogical conditions, individual approach.

Постановка проблеми. Підготовка сучасних конкурентоспроможних фахівців на європейському та світовому ринках праці потребує постійного вдосконалення навчально-виховного процесу, врахування передового досвіду вищої школи розвинутих країн для підвищення якості національної освіти. Вхідження України в західний освітянський простір вимагає по-новому

звернутися до життя вищого навчального закладу з дотриманням певних стандартів і правил, сумісних із європейською системою навчання.

Саме сучасне життя вимагає, щоб майбутній випускник-економіст був не тільки класний фахівець, а й цікавою людиною з високими моральними якостями, оскільки з огляду на теперішній час, коли в країні спостерігаються руйнівні процеси, ми виховуємо людину, якій будувати майбутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання індивідуального підходу до особистості у психолого-педагогічній науці за різними напрямками розглядалися у працях Б. Ананьєва, Л. Божович, В. Ковальова, Г. Костюка, С. Клімова, О. Леонтьєва, Н. Лейтеса, В. Мясіщева, В. Небиліцина, К. Платонова, С. Рубінштейна, Б. Теплова та інших, де зверталася увага на психологію особистості, її індивідуальні відмінності та типологічні особливості, здійснювалася цілісна психологічна діагностика.

Питання самореалізації набули найбільшої популярності у психологічних дослідженнях у межах «гуманістичної психології». А. Адлер, К. Гольштейн, Д. Келлі, Г. Олпорт, В. Франкл, Е. Фромм, К. Юнг у своїх дослідженнях стверджували, що людина від природи здатна до самореалізації, самовдосконалення.

Проблемі самореалізації особистості як соціальному процесу присвячені дослідження Л. Коган, В. Маркіна, І. Мартинюк, Л. Сохань, В. Тихонович, Н. Шаталова та інші.

У своїх дослідженнях В. Алфімов, В. Загвязинський, І. Іванов, Л. Левченко приділяють увагу педагогічним умовам, які сприяють вияву потенційних можливостей особистості у творчій діяльності.

Формулювання мети наукової праці. Мета статті – проаналізувати проблеми врахування індивідуальних особливостей та потенційних можливостей майбутніх економістів, визначити роль професорсько-викладацького колективу у створенні сприятливих умов для самореалізації студентів у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потреба у самореалізації – найвища потреба особистості, яка у студента економічного напрямку підготовки розгортається в усій повноті і різноманітності саме під час навчання в вищому навчальному закладі. Певний потенціал студента, який формувався у попередніх видах діяльності, розкривається і втілюється у навчальній роботі.

У педагогічній науці поняття «самореалізація» визначається як прагнення до визнання свого «Я» оточуючими, самостійне створення умов для його повного прояву [1].

Дослідження процесу готовності майбутніх економістів до самореалізації під час фахової підготовки як керованої системи потребує виокремлення педагогічних умов, дотримання яких буде сприяти ефективному розвитку в майбутніх економістів пізнавальної активності у процесі їх підготовки до професійної діяльності. Це така обстановка, в якій представлена сукупність психологічних і педагогічних факторів, що забезпечують викладачу можливість організувати активну навчально-пізнавальну діяльність студента. Це категорія, що визначається як система певних форм, методів, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися чи суб'єктивно створених, необхідних для досягнення конкретної педагогічної мети [2].

Щоб підготувати сучасного економіста як самостійну особистість, яка б відповідала всім вимогам нашого сьогодення, була б здатна до самовдосконалення, самоосвіти, самореалізації відповідно до вимог розвитку суспільства, освіти, не можна не враховувати індивідуальні особливості студента, створення умов для розвитку й удосконалення його психолого-фізіологічних задатків. Тому все це свідчить про необхідність індивідуалізації навчального процесу і вищій школі, який забезпечить реалізацію усіх цих вимог.

Індивідуалізація навчання розглядається як суто дидактичний принцип, що зумовлює необхідність у процесі навчання приділяти увагу кожному студенту. Індивідуалізація процесу навчання у вищій школі розглядається як організація навчальної дисципліни, під час якої враховуються індивідуальні відмінності студентів, рівень розвитку їх здібностей до навчання та самореалізації. Подібно до суті індивідуалізації процесу навчання визначається і сутність такого поняття, як індивідуальний підхід.

Ми вважаємо, що індивідуальний підхід до підготовки майбутнього економіста має кілька аспектів: профільні заняття, інтегрована система навчання, самостійно-дослідницька діяльність, система спецкурсів, інформаційно-комунікативні технології.

Сучасне розуміння індивідуального підходу до студентів передбачає формування у кожного студента сукупності доцільних самостійних дій,

дослідницьких умінь та навичок аналітичної діяльності, створення можливості для науково-дослідницької діяльності.

Особливе місце у системі врахування індивідуальних особливостей кожного студента посідає анкетування. Так, наприклад, на факультеті розроблені питання для анкетування щодо професійної спрямованості кожного студента-першокурсника, які передбачають виявити, з одного боку, ступінь індивідуального розвитку кожного студента, а з іншого – врахувати вікові особливості та умови їхнього дозвілля, з метою активізації саморозвитку особистості.

На заняттях, під час викладу навчальних дисциплін професійного спрямування, робота студентів організується за такими напрямками: підготовка і написання індивідуальних завдань, рефератів, доповідей, есе, підготовка критичних оглядів наукових статей, складання систематизуючи занять, вирішення ситуаційних і тестових завдань.

Саме викладач створює необхідне освітнє середовище, яке дозволяє студентові у повному обсязі освоїти програми професійної підготовки, сформувати досвід вирішувати професійні проблеми, вчитися у зручному для себе режимі та само реалізовувати себе як особистість. Своім прикладом (проектами, науковими дослідженнями, цікаво й доступно викладеним лекційним матеріалом) він психологічно діє на аудиторію, викликаючи у студента довіру та позитивне налаштування на творчу самореалізацію.

Для того, щоб активізувати зацікавленість студентів до занять та сприяти їхній самореалізації викладачі економічного факультету активно використовують інтерактивні технології у своїй практичній діяльності. На заняттях проводяться чисельні види робіт: «Робота в парах», «Робота в групах», рольові ігри, «Ротаційні (змінні) трійки», «Мозковий штурм», «Аналіз ситуацій (кейсів)», «Інтелектуальні карти» (mind-maps), дискусії, дебати, круглі столи, також набули популярності нетрадиційні форми занять, такі як Quest.

Важливе значення для реалізації індивідуального підходу до кожного студента має науково-дослідницька робота, з метою розвитку у нього самостійної творчої діяльності. Визначення наукових інтересів, здійснення наукового пошуку, оволодіння методами та отримання навичок з науково-дослідницької роботи дозволяють сформувати у студентів творче мислення, потребу застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності. Майбутній

фахівець у процесі наукової діяльності отримує можливість відчутти свідому особисту причетність до процесів, що відбуваються у суспільстві.

Для майбутнього економіста важливо використати отримані знання для самостійного дослідження актуальних питань розвитку національної економіки України та світової економіки. Це дає змогу їм найбільш повно реалізувати пізнавальну активність та сформувати потребу постійного самовдосконалення, здійснення інноваційного підходу в процесі наукового пошуку. Науково-дослідницька робота допомагає розкрити здібності кожного студента як індивідуальності, підібрати відповідні методи для ефективного формування професійної компетентності майбутніх економістів.

Студенти виконують не лише індивідуальні дослідницькі завдання у вигляді рефератів, курсових робіт з економічних дисциплін, студентських наукових робіт, а й беруть участь в олімпіадах, студентських наукових конференціях. З метою залучення студентів до наукової діяльності на факультеті створені та працюють наукові гуртки «Молодий економіст», «Аудитор», «Клуб Miracle», «Cinema-club». До їх складу входять найбільш талановиті, обдаровані студенти, які виявили здібності до науково-дослідницької роботи. Постійно іде пошук нових форм і методів роботи студентів у науковому напрямку. Так, на факультеті щороку проводиться «Науковий дебют першокурсників». У ролі організаторів і наукових керівників на цьому заході виступають студенти-магістранти, які оцінюють їх перші наукові спроби. Це дає можливість зацікавити першокурсників у науковій діяльності та підтримати спадкоємність поколінь.

Спільна робота сприяє основній меті – підготовці фахівця-професіонала та майбутнього науковця серед студентства. Прикладом плідної спільної праці роботи всього колективу є: численні публікації викладачів та студентів-магістрантів у фахових виданнях, їх участь у роботі Всеукраїнських науково-практичних конференцій, загальноуніверситетських олімпіад, в обласних конкурсах «Найкращий молодий науковець Харківщини», районних фестивалів «Людина року» в номінації «Працівники науки», участь у роботі круглих столів, семінарів-диспутів. За наслідками наукових досліджень студенти різних курсів і магістранти беруть участь у щорічній конференції молодих учених та мають змогу опублікувати свої роботи у щорічному збірнику наукових праць студентів університету.

Висновки. У вищому навчальному закладі у студента з'являється більше можливостей для самовиявлення не тільки в оволодінні майбутнім фахом, а й для розвитку творчих здібностей та самореалізації. Окрім знань професійних, студент повинен володіти умінням спілкуватися, без якого навіть висококваліфікований спеціаліст лише фахівець.

Тому велике значення на факультеті приділяється індивідуальному підходу до роботи зі студентами. Викладачі факультету активно застосовують та проводять традиційні та інноваційні види діяльності, такі як актив-шоу, дебати, бізнес-школи, бізнес-семінари, полеміки, тренінги, засідання та робота клубів, наукових гуртків, ділові та інтелектуально-розважальні ігри та інші, з метою сприяння самореалізації майбутніх економістів у вищому навчальному закладі.

Література

1. Мадди С. Теории личности: сравнительный анализ / Сальваторе Мадди ; пер. И. Авидон, А. Батустин, П. Румянцева. – СПб. : Речь, 2002. – 539 с.
2. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. / О. М. Пехота та ін. – К. : А.С.К., 2003. – 240 с.